

Evrim Kuramı Bize Neler Öğretir?

JMO Yönetim Kurulu

Shanks ve Tilley, “**tarih öncesini araştıran bilimlerin amacı salt geçmişi yorumlamak ya da durum saptaması yapmak olmamalıdır, aynı zamanda geçmişin yorumlanış tarzı iyi bir geleceğin toplumsal inşasına da hizmet etmelidir**” der. Evrim, prehistorik dünyanın yeniden hayat bulmasıdır. Geçmişin gizemli bilgilerinin günümüze aktarılmasıdır. Tabakaların arasında gizli kalmış bu bilgilerin bizlere öğreteceklerinin sonsuz olduğunu, kendimizi ve çevremizi fark ettikçe, sorguladıkça çoğaldığına, biriktiğine her geçen gün şahit oluyoruz.

Evrim, biyolojik var oluşumuzu, köken bağlamında nerden ve nasıl geldiğimizi sorgulanabilir ve sınanabilir koşullarda araştırabildiğimiz, anlayabildiğimiz yegâne yöntemdir. En basit anlamı ile evrim, ontolojik varlığımızın doğa ve diğer canlılar ile olan akrabalığımızı ve ait olduğumuz yeri öğretir. **Evrim, çoğunlukla tarih öncesi zamanları araştıran jeoloji, antropoloji, arkeoloji, paleobiyoloji, paleoekoloji, paleoklimatoloji ve tafonomi gibi disiplinlerin bütünsel yaklaşımları sonucu ortaya çıkarılabilen bir değişim**

sürecidir. Bu nedenle evrimi anlayabilmek, salt bir disiplinin ya da yaklaşımın değil, geniş açılı bir bakış ile birçok farklı alanların benzersiz birlikteliği ve birikimi ile anlaşılabilir. Bu benzersiz birliktelik jeolojiden ve biyolojiden başlayarak bütün bilimlerin başlangıcı ve sonu olarak değerlendirebileceğimiz, ancak çoğunlukla da bir “bilim” olarak algılayamayacağımız felsefeye uzanır. **Bu noktada evrim, insan öznelinde, “insan nasıl insan oldu ve nasıl bir varlık oldu” sorusunun tek cevap kaynağıdır.** İnsanoğlu, mahrumiyet, yoksulluk ve yoksunluk olarak tanımlanan “ilkel” yaşam biçimlerinden, sadece dünyayı değil uzayı ve diğer gezegenleri değiştirebilecek güce erişen, güya mutluluk vaat eden “uygarlık” ve “modernliğe” uzanan ilginç ve bir o kadar da önemli değişim süreci ile kendi varlığını anlamlandırmaktadır.

İnsanoğlu, yüzlerce-binlerce hatta milyonlarca yıl öncesinden evrimsel değişimler ile organik olarak bağlı olduğu doğaya, maalesef henüz edindiği çeşitli “modernpostmodern” kültürleri ile klişe bir söylem olsa da yabancılaşmıştır. Evrimin ileri sürdüğü ve bizlere öğrettiği bütün canlıların paylaştığı ortak varoluşun-geçmişin kardeşliğini sadece kendi çıkarlarını gözeterek ihmal etmiştir. **“Modern” toplumlar doğayı kontrol edip insanoğlunu maddi yoksunluktan kurtarmayı umarak, insanların da doğanın bir parçası olduğu gerçeğini göz ardı etmiş ve “insanı” kendi türü içerisinde büyük bir yalnızlığa hapsedmiştir. Sadece kendini merkeze alarak yaşamını düzenleyen ve biçimlendiren insanoğlu, doğayı ve onun diğer canlılarını hiç tükenmeyecek bir kaynak olarak görmüş ve çılgınca tüketmeye koyulmuştur.** Tükettikçe daha çok mutlu olacağına inanan günümüz insanı, doğa ve onun ürünlerine doğaüstü bir saygı ile yaklaşan, bunun yaşamsal değerini bilen “ilkel” insandan farklılaşmaktadır. Yine “uygar” ve “modern” günümüz insanı, nesnelere olan ilişkileri insani ilişkilere tercih ederek, akrabalık ve sosyal ilişkilerin değerli olduğu “ilkel” yaşam biçiminden farklılaşmıştır. “Uygar” insan, Baudrillard'ın da dediği gibi kodlar ve kurallar ile suni ve yapay kaygılara, çelişkilere mahkûm edilmiş, sadece ekonomik ilişkilerin taşıyıcısı olan ve tükettikçe varlığını anlamlandıran rutin bireylere dönüşmüştür. Bu yeni ve “uygar” yaşam biçimi insanı sadece ekonomik olarak üretim araçlarına değil, ontolojik olarak içinde yaşadığı doğaya da yabancılaştırmıştır. İnsanın doğaya

yabancılaşması ya da ondan kopması sadece insan-merkeziliğin bir sonucu olarak değil, en aşırı şekilde kapitalizmde var olmakla beraber, bazı politik totaliter iktidarlarda da varolan parçalanmış toplumsal yapıların bir sonucu olarak gerçekleşmiştir. Bu politik totaliter iktidarlarda doğayı ahlaksızca tahrip ederken, doğal kaynakları prestij, kâr ve kontrol için yağma eder ve diğer insanlar üzerinde tahakküm kurduğu metalara dönüştürürler. **Böylece doğanın efendisi olarak karşımıza çıkan “insan” aynı zamanda kendi türü üzerinde de egemenlik kurar. Doğayı yağmalaması ve diğer canlıları yok etmesi bir yana kendi türüne de bu kadar düşman olan canlı henüz bilinmemektedir.** İnsanın kendi türüne ihaneti, kendini mahkûm ettiği otoriter-madun edici sistemler üretmesi ile ilgili olduğu kuşkuyla yer bırakmayacak düzeye gelmiştir.

İnsanı, tamamen antroposentrik (insan merkezci) bir anlayış ile kapitalizmin önerdiği şekilde “tüketim nesnesi” ve doğayı da tinsel-politik inançların-iktidarların önerdiği şekilde insanın tükettiği bir “nesne” olma talihsizliğinden kurtarmalıyız. Aksi takdirde insanoğlu kendi gerçekliğini-varoluşunu yadsıyarak bilinçli bir şekilde politik bir yok oluşa doğru gitmektedir. Bu bağlamda evrimin bizlere öğreteceği çok şey vardır. **İnsanın doğadaki yerini ekolojik bir kaygı ile değerlendirme nezaketini göstermeyen iktidar yanlısı bilimlere oranla jeoloji, biyoloji, paleontoloji, antropoloji ve arkeoloji gibi farklı alanların birleştiği yaşam ve doğa bilimlerine daha çok iş düşmektedir.** Bu noktada doğa bilimleri, insanın kendini doğada yeniden “var” edebilmesi ve yeni bir bilgelik ile varlığını tekrar tanımlayabilmesi için, tüm bunların ötesine geçerek, evrimin bizlere edindirdiği birikim ve deneyim ile iyi bir geleceğin toplumsal inşasına da hizmet etmelidir.

Değerli meslektaşlar,

Bu dosya konusunun oluşturulması ve içeriğinin zenginleştirilmesi sürecinde görüş, düşünce ve katkılarıyla önemli bir açılım sunan ODTÜ Felsefe Bölümü öğretim üyesi sayın **Ayhan Sol**, AÜ DTCF araştırma görevlisi sayın **Ferhat Kaya** ve dosya konusu ile ilgili birikim ve deneyimleri ile bültenimize yazı veren sevgili dostlarımıza en derin sevgi, saygı ve şükranlarımızı sunarız.

BİLİMLE, EMEKLE, İNATLA, UMUTLA!